

*"Helppohan niitä hyviä on opettaa,
ne oppii kumminki. Pitäis meitä
muitaki ymmärtää ja osata olla."*

LUKEMINEN
mekaaninen, ymmärtävä

KIRJOITTAMINEN
käsien, koneella, älylaitteella

VIERAAT
KIELET

MATEMATIIKKA
mekaaniset, soveltavat, ongelmanratkaisu

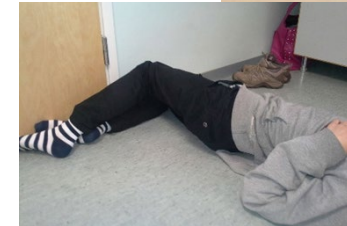
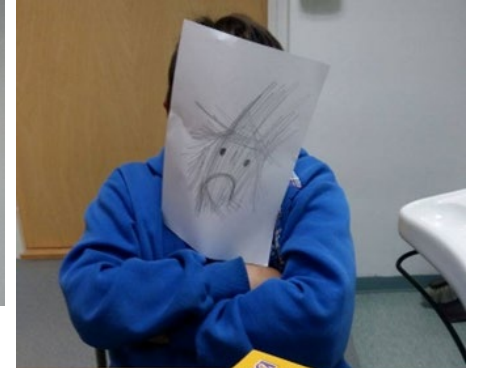
KÄSITYS
ITSESTÄ
OPPIJANA
"ei isäkään osannut"

MOTIVAATIO

TUNNE-
TAIDOT

KÄYTTÄYTYMIS-
OSAAMINEN

SOSIAALISET TAIDOT

Tanja Äärelä

erityispedagogiikan dosentti (UEF)
erityispedagogiikan yliopistonlehtori

LAPIN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF LAPLAND

**(vähintään)
aikuisella
KOHTAAMISEN
TAITO**

Haasteen paikkoja

PROVOSOINTI

SOPIMATON KIELENKÄYTTÖ

TUNNE EPÄOIKEUDENMUKAISESTA KOHTELUSTA

ANTEEKSI ANTAMINEN JA PYYTÄMINEN –
jokainen oppitunti on uusi mahdollisuus!
Pitää olla!

HÄIRINTÄ OPPITUNNILLA

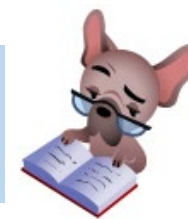

MYÖHÄSTELYT JA POISSAOLOT

KIUSAAMINEN JA VÄKIVALTA

OPPIMINEN

Käytösoireen mahdollisia syitä.

Kuvio on muokattu kirjassa Vaikeudesta voimaksi (Finn Lectura 2017) julkaistusta kuvasta.

Mitä peruskoulussa on voinut tapahtua...

KULTTUURI(N)EN YHTEENTÖRMÄYS

*”Mä oon muuten ihan hyvä jätkä [nauraa], noin niin ku, että hommat onnistuu ja mitä mä päätän tehdä, sen teen. Se koulu on mun heikoin lenkki, ymmärräkö, siis että jotenki se vaan meni niin perseelleen niin perseelleen, ku mietin, ku en mä tiiä, ei siellä varsinaisesti silleen mittään pahhaa tai näin. Mä en vaan vissiin jotenki osannu olla siellä, tai silleen, se oli semmosta jatkuvaa tappelua ja huutoa. Niin mä sen muistan. En mä missään niin paljoo oo kenenkään kans tapellu ku siellä, tuntu että aina on jotaki. ... Tietenki sitä sallaa toivoo, että olis menny paremmin.
[pitkä hiljaisuus]”*

OMAT KOULUMUISTOSI *ohjaavat Sinua*

"Kuvittele, ett' se oppilaasi on oma tai jonku läheises' lapsi, miten sitä pitää kohdella. En mä usko ett' ne sitte niitä niin haukkuis ja näin, mutt' ku ne on vaan outojen lapsia niin ihan sama."

Mitä pidät omalle lapsellesi koulussa tärkeänä?

**Millainen on mukavin / ikävin koulumuistosi –
mihin se liittyy?**

TUNNUSTUKSEN DIALEKTIikka

- taustateoria ja sen mallinnus käytäntöön;

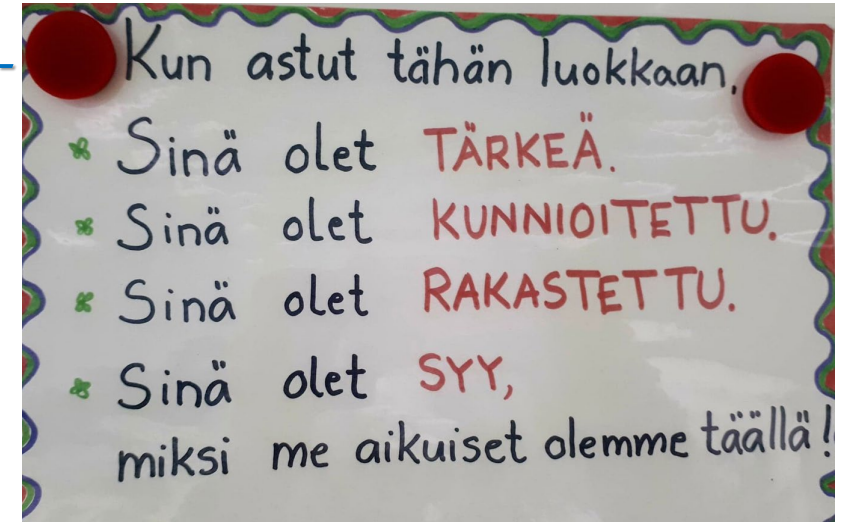
takuulla edistää ryhmänhallintaa ja kahdenkeskisiä suhteita -

Perustavin taso on **tulla rakastetuksi ja hyväksytyksi sellaisena ihmisenä kuin on, ilman ehtoja tai suorituksia.**

Vasta sen jälkeen on mahdollista hakea *tunnustusta työn kautta*, eli **tulla tunnustetuksi jostakin sellaisesta, mitä on itse tehnyt ja saanut aikaan.**

Kolmas tunnustuksen muoto on *tulla hyväksytyksi täysivaltaisena kansalaisena*, itsemääräämisoikeuden omaavana yhteiskunnan jäsenenä.

(Honneth, A. 1996. Struggle for recognition. The moral grammar of social conflicts.)

Kuvattu Nepenmäen koulun 4C-luokan seinältä.

Oletko tänä vuonna **saanut** töissä **tunnustusta** joltakin?
Oletko tänä vuonna **antanut** töissä **tunnustusta** jollekin?

SOSIAALISET TAIDOT

Goldstein, Glick & Gibbs 2016: ART - Aggression Replacement Training - Ryhmäharjoitusmenetelmä aggressiivisesti käyttäytyville nuorille

Aseta **ITSELLESI** sosiaalisen kasvun tavoitteita – tule tietoisemmaksi **OMIEN TAITOJESI** tasosta.

I PERUSTAIIDOT

1. kuuntelu
2. keskustelun aloitus
3. keskustelun ylläpito
4. kysymyksen esittäminen
5. kiitoksen sanominen
6. itsensä esittely
7. toisten esittely
8. kohteliaisuuden lausuminen

II KEHITTYNEEMMÄT TAIDOT

9. avun pyytäminen
10. liittyminen seuraan
11. ohjeiden antaminen
12. ohjeiden noudattaminen
13. anteeksipyyntö
14. toisten vakuuttaminen

III TUNTEIDEN KÄSITTELY

15. tunteiden tunnistaminen
16. tunteiden ilmaiseminen
17. toisten tunteiden ymmärtäminen
18. toisen vihautunteiden käsittely
19. hellien tunteiden ilmaiseminen
20. pelon hallitseminen
21. itsensä palkitseminen

IV VAIHTOEHTOISIA TAPOJA AGGRESSIOILLE

22. luvan pyytäminen
23. jakaminen
24. toisten auttaminen
25. neuvottelu
26. itsekontrollin käyttäminen
27. oikeuksistaan kiinnittäminen
28. kiusoittelemiseen vastaaminen
29. hankaluuksien välttäminen
30. tappeluiden ulkopuolella pysyttäytyminen

V STRESSIN SIETO

31. valituksen tekeminen
32. valitukseen vastaaminen
33. reilu pelaajahenki (hävitynkin pelin jälkeen)
34. hämmennyksen hallinta
35. ulkopuolelle jäämisen sietäminen
36. ystävän puolustaminen
37. taivutteluun / houkutteluun vastaaminen
38. epäonnistumiseen vastaaminen
39. ristiriitaisten viestien käsittely
40. syytteen esittämisen käsittely
41. valmistautuminen vaikeaan keskusteluun
42. ryhmän paineen käsittely

VI SUUNNITTELUTAIDOT

43. tehdä päätös jonkin tekemisestä
44. sen tiedostaminen, mikä aiheutti ongelmia
45. päämäärän asettaminen
46. omien vahvuuksien tiedostaminen
47. tiedon kerääminen
48. ongelmien käsittely niiden tärkeyden perusteella
49. päätöksen tekeminen
50. keskittyminen tehtävään

(Goldstein 1988)

Tunteesta tunteeseen – ihmismielen tarinat kuvin ja sanoin

Tunteesta tunteeseen

Esipuhe

104 tunnetta aakkosjärjestyksessä

Tunteet kuin pilvet

1. Tunteet - mitä ne ovat?

2. Tunteita voi säädellä

3. Tunnetaitoja oppii harjoittelemalla

4. Oppimateriaalin käyttö

Kirjallisuutta

1. Ahdistus
2. Alakuloisuus
3. Alemmuus
4. Anteeksiantamisen ja Anteeksisaamisen tunteet
5. Arkuus
6. Arvokkuus
7. Avuttomuus
 - Empatia, ks. Myötäelämisen tunne
 - Epäoikeudenmukaisuus, ks. Oikeudenmukaisuus
8. Epätoivo
9. Epävarmuus
10. Haaveellisuus
11. Haikeus
 - Harmi ks. mielipaha ja pettymys
12. Hellyys
13. Helpottuneisuus
14. Hengellisyys
15. Hermostuneisuus
16. Huolestuneisuus
17. Huvittuneisuus
18. Hylätyksi tuleminen tunne
19. Hyväksyntä
20. Hyväntuulisuus
21. Hyvä olo
22. Hämmennys
23. Hämmästys
24. Häpeä
25. Hätääntyneisyys
26. Ihmeissään olo
27. Ikävä
 - Ikävystyneisyys, ks. Pitkästyneisyys
28. Ilo
29. Inho
30. Innostuneisuus

31. Intohimo
32. Ivallisuus
33. Jännitys
34. Järkytys
35. Kaipa
36. Kateus
37. Katkeruus
38. Katumus
39. Kauhu
40. Kiihtymys
41. Kiinnostus
42. Kiintymys
43. Kiitollisuus
44. Kostonhalu
45. Kunnioitus
46. Kyllästynisyys
47. Kyynisyys
48. Kärsimys
49. Leikkisyys
50. Levottomuus
51. Loukkaantuneisuus
52. Luottamus
53. Masentuneisuus
 - Mielihyvä ks. Hyvä olo
 - Mielipaha ks. Paha olo
 - Murhe ks. Suru
54. Mustasukkaisuus
55. Myötäelämisen tunne, Empatia
56. Nalous
57. Nöyryys
58. Oikeudenmukaisuus ja Epäoikeudenmukaisuus
59. Onni
60. Paha olo

61. Pelko
62. Pettymys
63. Pitkästyneisyys, ikävystyminen
64. Pätevyys
65. Rakkaus
66. Rasittuneisuus
67. Rauhallisuus
68. Rentous
69. Riehatkus
70. Riemu
71. Riittämättömyys
72. Rohkeus
73. Sisukkuus, sinnikkyys
74. Stressaantuneisuus
75. Sukupuolisuuden eli Seksuaalisuuden tunne
76. Suru
77. Suuttumus
78. Syllisyys
79. Säikähdytys
80. Sääl
81. Toiveikkuus
82. Toivottomuus
83. Turhautuneisuus
84. Turvallisuus
85. Turvottomuus
86. Tuskastuneisuus
87. Tyytymättömyys
88. Tyytyväisyys
89. Ujous
90. Uteliaisuus

91. Uupumus
92. Vaivaantuneisuus
93. Vapaus
94. Varmuus
95. Vastuuntunto
96. Velvollisuuden tunne
97. Viha
98. Voitonriemu
99. Välinpitämättömyys
100. Väsymys
101. Yksinäisyys
102. Ylpeys
103. Ystävällisyys
104. Ärtynisyys

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

(<https://www.oph.fi/fi/oppimateriaali/tunteesta-tunteeseen-ohjaajan-opas/104-tunnetta-aakkosjarjestyksessa>)

Mitä on "syrjäytymisen ehkäiseminen" koulussa?

"Tärkeintä tämän ryhmän auttamisessa, kuten auttamistyössä yleensäkin, on **ryhtyminen**. Tutkimus tuloksineen ja pelkkään tietämiseen perustuva asiantuntijuus eivät riitä. Meidän on ryhdyttävä **välittämällä** ja yhdessä elämällä tukemaan syrjäytymisuhanalaisia lapsiamme ja nuoriamme."

(Koro 1994: Erityispedagogiikka 2.)

Taulukko 2. Koulusta putoamista edistävät ja ehkäisevät opettajan reagointitavat.

(Äärelä 2012, 241.)

Tilanne	Koulusta putoamista edistävä reagointitapa	Koulusta putoamista ehkäisevä reagointitapa
Oppilas tulee myöhässä oppitunnille.	"Olet 17 minuuttia myöhässä. Miten sanotaan? Pyydetään anteeksi, kun tullaan myöhässä. Yritäpä huomenna olla ajoissa."	"Kiva kun tulit." - kahdenkeskinen aika oppilaan kanssa - oppilaan kuuleminen - koulu- ja kotihuolten kartoittaminen
Oppilas ei ole tehnyt läksyjään.	"Tämä on jo neljäs kerta tällä viikolla. Sulla on kyllä huomiseksi jo tosi paljon läksyä, muistapa tehdä ne tai taas tulee vain sitte lisää."	"Kiva kun tulit." - kahdenkeskinen aika oppilaan kanssa - oppilaan kuuleminen - koulu- ja kotihuolten kartoittaminen
Oppilas huutaa: "Vittu! Sinun vika, kun piti tulla tänne. Saatanan paska!"	"ULOS! Menet heti siitä rehtorin puhutteluun, tämä ei jää tähän! ... Soitan kotiin, että tähän on tullava loppu tähän hommaan."	Rauhallisena pysyminen: "Kiva kuitenkin kun tulit." - kahdenkeskinen aika oppilaan kanssa - oppilaan kuuleminen - koulu- ja kotihuolten kartoittaminen

*"Kyllä se aika palijon vaikuttaa
minkälainen ilime opettajalla
oli naamalla, se se oli, että siitä
oikeestaan lähti se homma,
että alako vituttaa tai ei."*

(opetusneuvos Martti Hellströmin aforismikokoelma)

KIITOS!

*"Kuvittele, ett' se oppilaasi
on oma tai jonku läheises'
lapsi, miten sitä pitää
kohdella. En mä usko ett' ne
sitte niitä niin haukkuis ja
näin, mutt' ku ne on vaan
outojen lapsia niin ihan sama."*

– 18-vuotias vanki, jonka isä oli vankilassa
ja äiti kuollut –